

Toimenpideoite TPA 41/2021 vp

Kai Mykkänen kok ym.

Toimenpideoite koronatodistuksen käyttönotosta

Eduskunnalle

Hallitus julkaisi suunnitelmaluonnoksen siitä, kuinka koronarajoituksia ja -suosituksia puretaan tulevan kevään ja kesän aikana. Suunnitelmassa on paljon hyvää, mutta siinä jätetään käyttämättä monia maan turvallista avaamista helpottavia välineitä. Suomessa valmistellaan tällä hetkellä kansallista digitaalista rokotustodistusta, mutta valitettavasti hallitus ei suunnittele ottavansa sitä avuksi Suomen turvallisessa avaamisessa.

Suomen digitaalista rokotustodistusta valmistellaan yhteensopivaksi EU:n rokotustodistuksen kanssa. Koska EU:n laajuisen rokotustodistuksen valmistelussa kestää aikansa, Suomen on syytä pyrkiä rokotustodistuksen kansalliseen käyttöönottoon ennen EU:n laajuisen todistuksen käyttöönottoa. Ministeri Kiurun mukaan kansallinen digitaalinen rokotustodistus voisi olla touko-kuussa käytettävissä, mutta järjestelmän kehittämiseen liittyy vielä merkittäviä epävarmuuksia.

Kokoomuksen mielestä Suomen tulee kiirehtiä kansallisen digitaalisen rokotustodistuksen valmistelua ja ottaa koronatodistus välineeksi yhteiskunnan vaiheittaiseen avaamiseen. Euroopan maiden tavoin Suomen tulee ottaa koronapikatestit käyttöön. Koronatodistuksen avulla suomalainen yhteiskunta voidaan avata nopeammin kuin ilman sitä. Näin rajoitustoimista yhteiskunnalle aiheutuvat taloudelliset ja sosiaaliset vauriot jäävät pienemmiksi.

Nopeasti käyttöönotettavassa koronatodistuksessa tulisi kertoa tieto saaduista koronarokotteista, negatiivisesta koronatestituloksesta sekä sairastetusta koronataudista päivämäärineen. Koronatodistuksen tulee kunnioittaa yksityisyydensuojaa, ja tietojen tulisi olla sovelluksen käytettävissä vain käyttäjän suostumuksella. Todistuksen tulisi myös kertoa, mikäli henkilöllä on terveydellinen este rokotteiden saamiselle. Valmistelussa tulee huomioida perustuslain asettamat reunaehdot.

Koronapandemian torjumiseksi asetetut rajoitukset ja suositukset rajoittavat monelta osin ihmisten perusoikeuksia. Perustuslakivaliokunta on linjannut, että koronapandemian hillitsemiseen liittyvien rajoitusten tulee täyttää niin välttämättömyyden, oikea-aikaisuuden, tarkkarajaisuuden kuin oikeasuhtaisuuden kriteerit. Koronatodistus olisi väline, jonka avulla rajoitustoimien oikeasuhtaisuutta ja tarkkarajaisuutta voitaisiin lisätä vähentäen samalla ihmisten perusoikeuksiin liittyviä rajoituksia.

Koronatodistuksen käyttöönotolla voitaisiin helpottaa merkittävästi erityisesti tiukkojen rajoitusten kohteina olleiden ikäihmisten asemaa, yritysten pärjäämistä sekä vaikeuksissa olevan tapahtuma- ja kulttuurialan tilannetta. Pelkästään tapahtuma-ala työllistää oman ilmoituksensa mu-

Toimenpidealoite TPA 41/2021 vp

kaan 200 000 henkeä. Todistuksen käyttöön otolla voitaisiin todennäköisesti pelastaa tuhansia työpaikkoja ja satoja yrityksiä eri toimialoilla.

Koronatodistuksen avulla tapahtuvalla rajoitusten turvallisella purkamisella voitaisiin myös helpottaa monen ihmisen inhimillistä tilannetta. Sosiaalinen osallistuminen ja kulttuurin harrastaminen liitetään myös hyvään mielenterveyteen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen FinSote-tutkimuksen mukaan sosiaalisen kanssakäymisen vähentyminen ja yksinäisyyden lisääntyminen näkyvät kaikkialla Suomessa. Erityisesti ikääntyneet ovat vähentäneet liikkumista ja kokevat yksinäisyyttä.

Kansallisen rokotusasiantuntijaryhmän suosituksesta Suomessa annettavien rokotusten aikaväli on toistaiseksi 12 viikkoa. Tämä tarkoittaa sitä, että toukokuun lopussa Suomessa olisi noin 370 000 täyden rokoteannoksen saanutta henkilöä. Kesäkuun loppua kohden kaksi rokotusannosta saaneiden henkilöiden määrä on noussut jo noin 930 000 henkilöön. Mikäli rokotustoimitusten määrät jatkavat kasvuaan, täyden rokoteannoksen saaneiden määrät voivat olla jopa korkeampia.

Koronatodistuksen ja pikatestauksen avulla yhteiskuntaa voitaisiin siis jo toukokuussa avata saadoille tuhansille rokotetuille ja taudin sairastaneille. Tuoreen negatiivisen testituloksen avulla yhteiskunnan turvallisessa avaamisessa voitaisiin koronapassin avulla edetä vielä tätäkin laajemmin.

Koronatodistuksen käyttöön otossa tulisi hyödyntää kansainvälisiä esimerkkejä ja kokemuksia. Esimerkiksi Tanskassa rokotustodistus ja pikatestaus on otettu välineiksi yhteiskunnan avaamiseen. Samansuuntainen valmistelu on ollut esillä myös Ruotsissa ja Virossa. Tanskan puolueiden välinen poliittinen sopimus maan exit-strategiaksi hyväksyttiin maaliskuussa. Strategian mukaan yhteiskunta avataan vaiheittain ja uusia toimia tehdään joka 14. päivä, jos koronatilanne on muuttunut parempaan suuntaan. SSI (Statens Serum Institut) arvioi tilanteen ennen jokaista vaihetta.

Tanskassa kyse ei ole siitä, että nopeampi avautuminen koskisi ainoastaan jo rokotettuja. Nopeutettuun avaamiseen voi osallistua myös todisteella tuoreesta negatiivisesta koronatestistä. Huhtikuussa Tanskassa aiotaan avata palveluita ja asiakkailta vaaditaan rokotustodistus tai negatiivinen testitulos tai immuniteettitodistus. Varsinaista todistussovellusta kehitetään edelleen, ja se valmistuu toukokuun lopussa.

Vuosi sitten Sitran rahoittamana kehitettiin Koronavilkku, joka sitten ministeriöiden myötävaikutuksella otettiin käyttöön, ja nytkin tässä Suomi voisi olla edistyksellinen rakentamaan avaamista helpottavia sovelluksia. Sitralla on esimerkiksi käynnissä valmistelu, joka liittyy pankkikorttien hyödyntämiseen rokotustodistuksena. Myös Rochen NAVIFY Pass tukee järjestelmäintegraatioita toisiin järjestelmiin. Suomen on suhtauduttava ennakkoluulottomasti eri vaihtoehtoihin, joiden avulla luotettava koronatodistus voitaisiin rakentaa. Kaikki epidemian hallintaan ja siitä ulospääsyyntä liittyvät keinot on ymmärrettävä myös varautumisena, jotta seuraavalla kerralla meillä on kattavat keinot reagoida nopeammin.

Koronatodistuksen kansallinen käyttö palautuu lopulta perusoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen. Tilaisuuksien järjestäjillä on jo nyt oikeus asettaa tiettyjä vaatimuksia osallistujille. Vain hallituksella on resurssit tutkia, mitä uusia säädöksiä tarvittaisiin, että palveluita ja tapahtumia voitaisiin

Toimenpideoite TPA 41/2021 vp

avata nopeammin antamalla järjestäjille mahdollisuus edellyttää todistusta testistä tai rokotuksesta, unohtamatta kuitenkaan muita viranomaisten ohjeistuksia tartunnalta suojautumiselta.

Väliaikaisesta koronatodistuksen kotimaisesta käytöstä epidemian hallinnassa on luovuttava, kun tautitilanne sen mahdollistaa. Koronatodistuksen kotimaisen käytön tarkoituksena on olla apuväline nimenomaan yhteiskunnan avaamiseen. Siksi todistuksen käytöstä luopumiselle on sovittava myös alustava aikataulu.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy välittömästi tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta yhteiskunnan nopeamman avaamisen mahdollistava koronatodistus otetaan Suomessa käyttöön.

Helsingissä 22.4.2021

Kai Mykkänen kok
Sari Sarkomaa kok
Juhana Vartiainen kok
Arto Satonen kok
Mia Laiho kok
Sari Multala kok
Markku Eestilä kok
Pauli Kiuru kok
Heikki Autto kok
Mari-Leena Talvitie kok
Heikki Vestman kok
Terhi Koulumies kok
Petteri Orpo kok
Pia Kauma kok
Ville Kaunisto kok
Sinuhe Wallinheimo kok
Wille Rydman kok
Jukka Kopra kok
Matias Marttinen kok
Saara-Sofia Sirén kok
Marko Kilpi kok
Paula Risikko kok
Sofia Vikman kok
Kari Tolvanen kok
Ben Zyskowitz kok
Timo Heinonen kok
Janne Sankelo kok